

PDF hosted at the Radboud Repository of the Radboud University Nijmegen

The following full text is an author's version which may differ from the publisher's version.

For additional information about this publication click this link.

<http://repository.ubn.ru.nl/handle/2066/126952>

Please be advised that this information was generated on 2017-03-10 and may be subject to change.

[Kop]

‘Laat burgers de waarde en schoonheid van water ervaren’

[Intro]

Er vindt een omslag plaats in het denken over water. We willen niet meer ‘strijden tégen water’ maar ‘leven mét water’; het water niet meer wegstoppen, maar het zichtbaar maken; het beheer van water niet meer overlaten aan de overheid maar de burgers erbij betrekken. Maar hoe doe je dat? Daarover ondervroeg KNHM-projectadviseur Lonneke Vissers de dijkgraven Henk van Brink en Marga Kool.

Hoe kun je bij burgers het besef vergroten dat water een belangrijke omgevingsfactor is en dat ze daar zelf een rol in kunnen spelen?

“Met voorlichtingsfolders lukt dat niet”, zegt Henk van Brink, dijkgraaf van Waterschap Rijn en IJssel. “Die maken we daarom niet meer. We proberen burgers actief bij projecten te betrekken.” Waterschap Reest en Wieden in de Kop van Overijssel en Drenthe, waarvan Marga Kool dijkgraaf is, maakt nog wel folders. “Ze staan bij ons in het rek en liggen op gemeentehuizen en in bibliotheken. Veel nuttiger vind ik het directe contact met burgers. Daarom ga ik veel op pad, bijvoorbeeld naar bijeenkomsten van plattelandsvrouwen. Vrouwen zijn heel belangrijk in de omgang met water in en om het huis. We praten dan niet alleen over de taken van het waterschap en de veranderingen in het waterbeleid, maar vooral ook over wat ze zelf kunnen doen aan goed waterbeheer. Veel mensen gooien bijvoorbeeld hun aquarium leeg in sloten en kanalen, vaak met de beste bedoelingen. Ze willen geen mooie planten in de gft-container dumpen, maar beseffen niet hoe schadelijk die exoten zijn en hoeveel geld het ons kost ze te verwijderen. Onze watergangen raken overwoekerd met waternavel en andere planten. Alles wat eronder zit gaat dood.”

Henk van Brink gelooft in speelse informatie en terloopse impulsen. “We moeten burgers niet benaderen als waterdeskundigen of ze de indruk geven dat ze dat kunnen worden. Laat ze genieten van mooie waterpartijen; laat ze in een bootje op een beek varen waar ze misschien een ijsvogeltje zien. Dat vogeltje is allang niet uniek meer, maar mensen associëren het wel met schoon en helder water. Daarom doen we – net als KNHM - mee aan projecten als Waterpark Het Lankheet in Haaksbergen, waar middeleeuwse vloeivelden hersteld zijn. Daar leren mensen terloops iets over waterberging, natuurlijke waterzuivering en bestrijding van verdroging. Dat vinden ze hartstikke leuk en interessant. Maar we moeten ze niet gaan overhoren.”

Mensen informeren is vaak niet voldoende. Hoe kun je ze concrete handelingsperspectieven geven?

“Je moet het mensen gemakkelijk maken”, vindt Marga Kool. “Ze op ideeën brengen en ze niet alles zelf laten uitzoeken. We zijn betrokken bij veel gemeentelijke waterplannen. Als er weer zo’n waterplan gepresenteerd wordt, organiseren we daar watermarkten bij. Daar zien mensen tastbare voorbeelden. Je kunt als waterschap wel roepen dat mensen beter geen koper en zink kunnen gebruiken voor goten en daken, maar dan moet je wel alternatieven laten zien. Dat doen we nog veel te weinig. We moeten nog veel actiever en praktischer meedenken met burgers. Neem nu de verdroging. Burgers denken dat dat komt doordat waterschappen het water snel afvoeren, en boeren en drinkwaterbedrijven te veel water oppompen. Dat klopt en daarom doen we daar wat tegen. Maar tegelijk dragen ze zelf met stenige tuinen en erfverharding bij aan de verdroging, want er dringt minder water in de bodem en er wordt regenwater onnodig afgevoerd naar de waterzuivering. Door de regenpijp los te koppelen van het riool, regenwater op te vangen in vijvers en regentonnen te gebruiken, kunnen ze de verdroging mee bestrijden. De waterkwaliteit kunnen ze verbeteren door minder

bestrijdingsmiddelen te gebruiken die ze bij bouwmarkten onbeperkt kunnen kopen en gebruiken.”

Water is een belangrijk element in onze leefomgeving. Hoe kan water bijdragen aan verbetering van de kwaliteit daarvan?

Het kost Van Brink en Kool geen moeite talloze voorbeelden te geven van de bijdrage van water aan de leefbaarheid van buurten, wijken en zelfs hele streken. Zo heeft Waterschap Rijn en IJssel de waterpartijen in Arnhem weer op orde gebracht. Wat onder de grond was weggestopt is weer zichtbaar gemaakt en daar valt veel kijkplezier aan te beleven. Toen de dijk langs de IJssel bij Doesburg verzwaard moest worden op een plek waar een nieuwe wijk gebouwd werd, is daar geen klassieke grasdijk van gemaakt, maar een wandelkade. De paden die het waterschap vanouds gebruikt om de waterkanten te maaien, zijn opengesteld voor fietsers en er zijn fietspaden op dijken aangelegd. Rondom Meppel heeft Waterschap Reest en Wieden samen met KNHM watererfgoed (sluizen, stuwen, bruggen, gemalen) gerestaureerd en ontsloten met een fietsroute.

Vóór burgers iets doen is echter gemakkelijker dan mét burgers. Hoe betrek je burgers écht bij projecten?

“We proberen via websites, advertenties en voorlichtingsavonden burgers bij het waterbeleid te betrekken”, zegt Marga Kool. “Maar alleen bij controversiële onderwerpen trek je volle zalen. Oppositie vinden we prima. We nodigen mensen graag uit om mee te denken, en als ze betere oplossingen hebben, zijn we daar blij mee.”

Van Brink vindt het gemakkelijker iets samen met burgers te doen als die zelf met initiatieven komen. Zoals de burgers die verenigd zijn in de Derde Berkelcompagnie en de Berkel tussen Billerbeck in Duitsland en Zutphen weer bevaarbaar willen maken voor de traditionele Berkelzompen. Aan dat soort initiatieven werkt hij graag mee.

Het is moeilijker burgers te betrekken bij projecten van het waterschap zelf. Van Brink: “We zijn bezig met de herinrichting van de Baakse Beek. Vanouds participeren daar gemeenten, natuurbeheerders, landbouworganisaties en landgoedeigenaren in. Dat vinden we niet genoeg. We willen er burgers bij betrekken. Dat zal in het begin best lukken, maar de kunst is om ze erbij te houden. Vaak mislukken processen omdat overheden en burgers uit elkaar groeien. Belangrijk is dat je geen valse verwachtingen schept. Daarom moet je meteen duidelijk maken waar de grenzen liggen, aan welke wettelijke verplichtingen bijvoorbeeld niet te tornen valt. We gaan in dit project heel serieus proberen burgers er écht bij te betrekken, maar... waar we eindigen weet ik niet. Het wordt een spannend avontuur.”